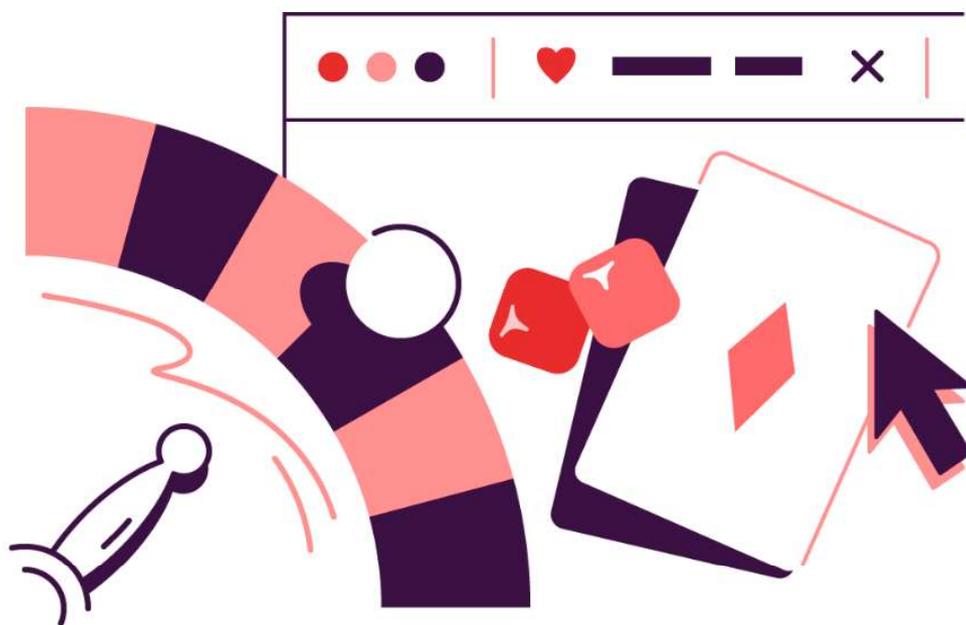

Tilsynsrapport – tiltak etter hvitvaskingsloven

Master Online AS

Sammendrag tilsynsrapport

Rapportnummer	1-2023
Vår saksreferanse	22/03951
Dokumenttilsyn	
Virksomhet	Master Online AS
Revisjonsområde	Kartlegging av innførte tiltak etter krav i hvitvaskingsloven
Revisjonsteam	Anya Markhus - seniorrådgiver Liv Røthe - seniorrådgiver

Rapportens innhold:

Tilsynsrapport 1 – 2023 beskriver resultat etter revisjon av krav til tiltak etter hvitvaskingsloven hos Master Online AS.

Hovedkonklusjoner:

Lotteritilsynet har kontrollert hvordan selskapet følger opp de krav til tiltak som kommer frem av hvitvaskingsloven (hvvl.) med tilhørende forskrift, jf. hvvl. § 4 (2) bokstav g.

Master Online AS (heretter Master Online) har oversendt dokumentasjon på en ryddig og strukturert måte og i samsvar med det som vi har bedt om. Selskapet har utpekt en hvitvaskingsansvarlig og har levert risikovurdering godkjent av styret. Med bakgrunn i denne er det utarbeidet en fellesrutine som fanger opp områdene som kreves etter hvitvaskingsloven. Master Online har dokumentert ansvar og opplæringsmateriell på en tilfredsstillende måte.

Lotteritilsynet har ikke avdekket avvik i forbindelse med tilsynet, men det er gitt fire merknader. Vi ber om tilbakemelding på hvordan dere vil følge opp merknadene innen 28. april 2023.

Førde 23. februar 2023

Anya Markhus
Seniorrådgiver

Liv Røthe
Seniorrådgiver

Innhold

1. Bakgrunn for tilsyn.....	4
2. Metode.....	4
3. Resultat.....	5
3.1 Risikovurderinger (hvvl. § 7)	6
3.1.1 Lotteritilsynets vurdering	6
3.2 Rutiner (hvvl. § 8)	6
3.2.1 Lotteritilsynets vurdering	7
3.3 Krav til opplæring (hvvl. § 36).....	8
3.3.1 Lotteritilsynets vurdering	8
3.4 Kundetiltak og løpende oppfølging (hvvl. kap. 4)	9
3.4.1 Lotteritilsynets vurdering	9
3.5 Undersøkelse og rapportering til Økokrim (hvvl. kap. 5).....	10
3.5.1 Lotteritilsynets vurdering	10
4. Oppsummering av resultat og videre oppfølging	11
4.1 Avvik	11
4.2 Merknader	11

1. Bakgrunn for tilsyn

Bingomedhjelpere ble høsten 2018 omfattet av hvitvaskingsloven med tilhørende forskrift, jf. hvitvaskingsloven (hvvl.) § 4 (2) bokstav g. Dette innebærer at bingomedhjelpere må ha gode systemer for å sikre at lovens krav følges opp på en god måte. Lotteritilsynet er tillagt oppgaven med å føre tilsyn med dette regelverket, jf. hvvl. § 43, annet ledd, bokstav c.

Hovedmålet med dette tilsynet er å få en oversikt over hvordan bingobransjen som bransje har implementert hvitvaskingsregelverket. Lotteritilsynet har på bakgrunn av dette gjennomført dokumenttilsyn rettet mot noen utvalgte bingomedhjelpere, herunder Master Online.

Ettersom innholdet i lovens krav må vurderes opp mot den aktuelle risikoen i bransjen, har det i dette tilsynet vært særlig viktig å få kartlagt hvordan bransjen har risikovurdert egen virksomhet, og spesielt om denne er knyttet opp mot risikobildet i den overordnede risikovurderingen av spillmarkedet på en god måte.

Videre er målet med tilsynet å få en oversikt over hvordan bransjen har implementert sentrale krav i hvitvaskingsloven;

- Risikovurdering og rutiner (hvvl. kap. 3)
- Kundetiltak og løpende oppfølging (hvvl. kap. 4)
- Undersøkelse og rapportering (hvvl. kap. 5)
- Internkontroll og revisjon (hvvl. § 35)

Denne kunnskapen vil være et viktig bidrag inn i vårt arbeid med å utarbeide en veileder særlig tilpasset spillbransjen. En slik veileder vil både gjøre det lettere for bransjen å bruke ressursene riktig, og ikke minst tydeliggjøre hvilke forventninger Lotteritilsynet har til aktørene ved fremtidige tilsyn hvor etterlevelsen av kravene vil være mer fremtredende.

Ettersom tilsynet denne gang primært er gjennomført for å skaffe kunnskap om implementering av hvitvaskingsregelverket i bransjen som sådan, vil kun klare avvik danne grunnlag for pålegg om retting.

2. Metode

Det er valgt en overordnet tilnærming for tilsynet hvor vi legger vekt på å kartlegge hvordan tilsynsobjektene har innrettet seg etter kravene i hvitvaskingsloven. En slik kartlegging vil gi oss kunnskap om risiko for hvitvasking innenfor bingo, samtidig som vi gjennomfører tilsyn på et overordnet nivå. Det betyr at vi opparbeider oss kunnskap om teoretisk risiko for hvitvasking og terrorfinansiering samtidig som vi avdekker om noen ikke har tiltak slik loven krever.

Basert på tidligere tilsyn, har Lotteritilsynet i 2021 – 2022 valgt å gjennomføre dokumenttilsyn med ni utvalgte bingomedhjelpere. Master Online er blant dem som er valgt ut som tilsynsobjekt.

Lotteritilsynet sendte varsel om tilsyn den 7. oktober 2022, og mottok etterspurt dokumentasjon innen fristen som ble satt. Det er ikke bedt om ytterligere dokumentasjon og våre vurderinger er basert på mottatt dokumentasjon.

Vi gjennomfører denne gangen et kartleggingstilsyn. Det betyr at vi gir individuelle tilbakemeldinger til de utvalgte tilsynsobjektene basert på innførte tiltak, men at nivået på tilbakemeldingene er tilpasset et overordnet nivå.

Metoden gir oss et godt grunnlag for å utøve vår veiledningsplikt overfor bingoentreprenørene og gir oss noe tid til å kartlegge den reelle risikoen i tilknytning til bingovirksomheten. Metoden åpner også for et mer dialogbasert tilsyn med bingomedhjelperne der vi kommer med anbefalinger til forsterking eller justering av innførte tiltak.

Lotteritilsynet understreker likevel at dersom det er åpenbare brudd på lovkrav vil det blir varslet pålegg om retting i samsvar med forvaltningsloven.

Ved avvik vil Lotteritilsynet legge fram revisjonsbevis. Vi vil også be om en oppfølgingsplan som beskriver hvilke tiltak dere vil iverksette for å utbedre avvikene.

Ved merknader forventer vi at de påpekte forholdene håndteres slik at de ikke senere utvikler seg til avvik. Lotteritilsynet ber også om tilbakemelding på hvordan dere vil følge opp våre anbefalinger.

3. Resultat

Master Online har oversendt dokumentasjon på en ryddig og strukturert måte, og dokumentene er tydelig merket med referanse. Som rapporteringspliktig etter hvitvaskingsloven er det blant annet lovfestede krav om at dere skal ha en virksomhetsrettet risikovurdering, og at dere skal gjøre nærmere undersøkelser knyttet til mistenkelige forhold. Dere har sendt inn dokumentasjon slik det ble bedt om i varselet.

Selskapet har utpekt hvitvaskingsansvarlig i ledelsen og styret har vedtatt både risikoanalyse og selskapets hvitvaskingsrutiner. Funksjonsbeskrivelse for hvitvaskingsansvarlig er mottatt. Kontrolloppgaver pålagt hvitvaskingsansvarlig er delegert til avdelingsleder i den enkelte bingohall.

3.1 Risikovurderinger (hvvl. § 7)

For at en bingomedhjelper skal kunne vurdere risikoen for å bli misbrukt som ledd i hvitvasking, må risikoen konkretiseres basert på foretakets egen virksomhet. Dette innebærer at konkretisering av risikoen vil kunne være enklere for mindre bingomedhjelpere enn for større aktører med flere bingohaller og bredere kundespekter. Selv om risikoen kan oppleves som liten, må det gjøres reelle vurderinger av risikoen knyttet til egen virksomhet, og dette må dokumenteres.

Master Online har utarbeidet en overordnet risikoanalyse, utarbeidet av hvitvaskingsansvarlig. Risikovurderingen er basert på Lotteritilsynets overordnede risikovurdering for pengespillbransjen. Selskapet har vurdert teoretiske trusler mot identifiserte sårbarheter, risikoreduserende tiltak og konsekvens. Selskapet har konkludert med at det er moderat risiko for hvitvasking og lav risiko for terrorfinansiering. Samlet vurdering er moderat.

Vi har i tillegg mottatt risikovurderinger fra bingohallene i Vågsbygd, Haugerud og Galleriet. Her er det gjort en generell vurdering av lokalet og spilltilbud, kundegruppe og risikoreduserende tiltak. Totalvurderingen for alle tre bingohaller er at det foreligger moderat risiko for hvitvasking.

3.1.1 Lotteritilsynets vurdering

Master Online har utarbeidet en grundig risikoanalyse som ble vedtatt av styret den 23. januar 2020, og ble sist revidert i september 2022. Etter Lotteritilsynets vurdering er den logisk bygget opp og beskriver de ulike risikoområder på en god måte.

Når det gjelder risikovurderingene av de tre bingohallene, ser vi at det kan være hensiktsmessig å dele kundemassen inn i to ulike kategorier, slik dere har gjort. Det er også listet opp risikoreduserende tiltak. Vi savner imidlertid nærmere beskrivelse av hvilke trusler og sårbarheter som gjør seg gjeldende for den enkelte bingohall. Dersom det ikke er gjort, kan det være hensiktsmessig å involvere ansatte fra bingohallene i risikovurderingen.

3.2 Rutiner (hvvl. § 8)

Det er helt nødvendig å ha fastsatt rutiner for å sikre etterlevelse av hvitvaskingsloven, og dette er derfor også lovfestet som et krav. Rutinene må være basert på den virksomhetsinnrettede risikovurderingen som er gjort, slik at de er tilpasset virksomheten hos den enkelte bingomedhjelper. Rutinene skal være fastsatt av foretakets ledelse og det skal utpekes en hvitvaskingsansvarlig som skal følge opp disse.

Hvitvaskingsrutinene ble vedtatt av styret i Master Online den 23. januar 2020, sist revidert i september 2022 (versjon 4.0). Det er hvitvaskingsansvarlig som er ansvarlig for etterlevelse av rutinene og rutinene gjelder alle ansatte i selskapet.

Det vises innledningsvis til den overordnede risikoanalysen som er grunnlag for rutinen. Rutinene er ikke utarbeidet som enkeltrutiner, men som er samlet dokument med vedlegg. Rutinen gjelder samtlige bingohaller hos Master Online og er delt inn i følgende områder:

- Uregistrert spill
- Registrert spill
- Gyldig legitimasjon
- Forsterket kundekontroll
- Nærmere om politisk eksponerte personer
- Beløps- og tidsbegrensninger i virksomheten (pkt. 6)
- Lagring av personopplysninger (pkt. 7)
- Løpende oppfølging (pkt. 8)
- Avvikling av kundeforhold (pkt. 9)
- Undersøkelsesplikten (pkt. 10)
- Rapportering av mistenkelige transaksjoner (pkt. 11)
- Internkontroll (pkt. 12)
- Opplæring (pkt. 13)
- Ansvarlig for å følge opp rutinene (pkt. 14)

I tillegg er det følgende vedlegg: Funksjonsbeskrivelse for hvitvaskingsansvarlig (vedlegg 1), retningslinjer for overvåking av transaksjonsgrensen for kundeetablering (vedlegg 2), nærmere om geografisk risiko (vedlegg 3) og nærmere om definisjonen av PEP (vedlegg 4).

3.2.1 Lotteritilsynets vurdering

Master Online har gjort en god jobb med å sette seg inn i hvitvaskingsregelverket og kravene som stilles til dere som rapporteringspliktige. Mye av det som står i rutinene er det samme som står i hvitvaskingsloven, men uten at det er henvist til de enkelte bestemmelsene. Rutinene er ikke datert og det er ikke sporing av endringer.

For å sikre etterlevelse av regelverket, vil det kunne være en fordel at rutinene ble forenklet og i større grad konkretisert. Dette kan for eksempel gjøres ved at det utarbeides arbeidsbeskrivelser/sjekklistene e.l. som vil gjøre det enklere for de ansatte i bingohallene. Vi lurer også på om alle ansatte faktisk trenger å kunne samtlige av rutinene.

3.3 Krav til opplæring (hvvl. § 36)

Kravet til opplæring skal sikre at alle ansatte er i stand til å gjenkjenne forhold som kan indikere hvitvasking og terrorfinansiering. For å sikre at det blir gitt relevant og tilstrekkelig opplæring, og at opplæringen blir vedlikeholdt, må ledelsen hos bingomedhjelperne vurdere hvordan dette kravet skal ivaretas i egen virksomhet og nedfelle dette i en rutine. Denne rutinen må konkretiseres i en opplæringsplan for en kommende periode, for eksempel et år. Planen må vise hvem som skal ha opplæring, i hva og når. De som skal ha opplæring må gis tid og anledning til å gjennomføre denne på en måte som gjør at de faktisk tilegner seg kunnskapen.

Ansatte som utfører arbeidet i bingohallene må ha kunnskap om hvordan hvitvasking og terrorfinansiering skjer, slik at de er i stand til å ha oppmerksomhet mot slike forhold i utførelsen av sitt arbeid. De må kjenne til de interne rutinene for hvordan de skal håndtere situasjoner der det kan være usikkerhet knyttet til et forhold de ser. De må vite hvem de skal kontakte for å diskutere den konkrete situasjonen, herunder om det skal iverksettes nærmere undersøkelser og hvordan. De må også vite når de skal kontakte hvitvaskingsansvarlig, for eventuell rapportering til Økokrim. Dette må nedfelles i egen rutine, og opplæringen må dekke denne rutinen og øvrige rutiner som skal sikre etterlevelsen av pliktene i hvitvaskingsloven.

Opplæring er omtalt i hvitvaskingsrutinene punkt 13. Her fremgår det blant annet at det skal gjennomføres tiltak slik at hvitvaskingsansvarlig og øvrige ansatte, samt andre personer som utfører oppgaver på vegne av selskapet, skal være kjent med rutinene og de forpliktelser som selskapet er omfattet av etter hvitvaskingsreglene.

Master Online AS opplyser at hver enkelt bingohall har sin egen hvitvaskingsperm hvor de finner hvitvaskingsrutine, risikoanalyse og opplæringsplan. Det er gjennomført flere opplæringsrunder på hver bingo. Den praktiske gjennomføringen gjøres på nett og det er tilhørende kontrollspørsmål som skal besvares i forbindelse med opplæringen. Lotteritilsynet har mottatt oversikt over hvem som har gjennomført opplæring.

3.3.1 Lotteritilsynets vurdering

Vi synes det er positivt at det er utarbeidet eget opplæringsmateriale med kontrollspørsmål/test som skal gjennomføres i forbindelse med opplæringen.

I rutinen for opplæring (hvitvaskingsrutinen pkt. 13), fremstår generell og sier bare at regelmessig opplæring vil bli gitt og dokumentert, samt at ansatte og andre som utfører oppdrag på vegne av selskapet er forpliktet til å gjennomføre opplæring.

Ifølge rutinen skal foreligge en opplæringsplan, men denne kan vi ikke se å ha mottatt. Vi savner en slik plan som viser behov for opplæring knyttet til ulike roller, tidspunkt

for opplæring (herunder vedlikehold/oppdatering av kunnskap), i tillegg til hvordan opplæringen skal gjennomføres og hvem som er ansvarlig for opplæring.

3.4 Kundetiltak og løpende oppfølging (hvvl. kap. 4)

Formålet med å gjennomføre kundetiltak er at rapporteringspliktige skal kjenne sine kunder. Når en kjenner identiteten til kunden og kundeforholdets formål, kan bingomedhjelperen iverksette tilpasset og risikobaserte tiltak mot den enkelte kunde.

Kundetiltak skal gjennomføres ved etablering av kundeforhold, ved transaksjoner over 16 000 kroner eller ved mistanke om terrorfinansiering. Hvitvaskingsloven stiller blant annet krav til at den rapporteringspliktige kartlegger kundens identitet, kundeforholdets eller transaksjonens formål og tilsiktede art, og om kunden er en politisk eksponert person (PEP).

Hvitvaskingsloven stiller også krav til løpende oppfølging av kundeforholdet. Rapporteringspliktige må oppdatere kundeopplysninger og annen relevant dokumentasjon, samt overvåke kundeforføring, herunder transaksjonsmønstre. Bingoentreprenører må følge med på kundenes aktivitet og påse at de kjenner kunden tilstrekkelig til å gjennomføre nødvendige kundetiltak og vurderinger for å kunne håndtere risikoen som den enkelte kunde innebærer. Formålet med oppfølgingen er å oppdage avvikende eller endret adferd fra kunden.

Kundetiltak og løpende oppfølging er omtalt i hvitvaskingsrutinene. Vi har mottatt skjerm bilde av kunderegistreringsskjema (for registrerte kunder), oversikt over kontantomsetning og dagsoppgjør for tre bingohaller, slik vi ba om. Vi har også fått opplysninger om gjennomførte kundetiltak for de ti siste uregistrerte kundene som benytter mye kontanter i bingohallene.

For å avklare om kunden er politisk eksponert person (PEP), blir kunden spurt om dette ved registrering. Dersom kunden svarer ja, følger hvitvaskingsansvarlig opp med forsterkede kundetiltak.

3.4.1 Lotteritilsynets vurdering

På skjemaet for kunderegistrering/forsterkede tiltak er det blant annet spørsmål om kunden er politisk eksponert person (PEP), hvor mye kunden forventer å spille for og hvor midlene kommer fra. Dette er positivt.

Skjemaet som heter «kunderegistreringsskjema/forsterkede kundetiltak» har dere lagt ved under spørsmål om nærmere undersøkelse av mistenkelige transaksjoner og rapportering (pkt. 3.5 nedenfor). Ut fra hva vi kan se, gjelder skjemaet kundetiltak/registrering av kunde og ikke nærmere undersøkelser av mistenkelige

transaksjoner. Hvitvaskingsansvarlig har ikke vært involvert i noen av de mottatte tilfellene, slik hvitvaskingsansvarlig skal ifølge hvitvaskingsrutinene punkt 4.4 (forsterkede kundetiltak). Dersom det skal gjennomføres nærmere undersøkelser etter kap. 5, er det hvitvaskingsansvarlig som skal sette i verk dette, jf. Hvitvaskingsrutinen pkt. 10.

Lotteritilsynet stiller spørsmål om hvorvidt dere har klart for dere hva som er kundetiltak etter hvvl. kap. 4 og hva som ligger i undersøkelsesplikten etter hvvl. kap. 5. Uansett bør dere ta en gjennomgang av egen praksis og i hvilken grad den er i tråd med rutinene deres.

3.5 Undersøkelse og rapportering til Økokrim (hvvl. kap. 5)

Rapporteringspliktige som avdekker forhold som kan indikere at midler har tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering, skal foreta nærmere undersøkelser. Terskelen for undersøkelser er lav, og enhver indikasjon kan i utgangspunktet være tilstrekkelig. Undersøkelser skal alltid gjennomføres dersom det avdekkes forhold som avviker fra den rapporteringspliktiges kjennskap til kunden og kundeforholdets formål og tilsiktede art, jf. hvvl. § 25.

Rapporteringsplikten inntreffer dersom undersøkelser av et eller flere mistenkelige forhold ikke blir avkreftet. Mistankegrunnlaget er lavt, og det kreves ikke sannsynlighetsovervekt for at det foreligger noe mistenkelig før rapporteringsplikten inntreffer. Hvitvaskingsansvarlig er ansvarlig for å oversende opplysninger som nevnt i hvvl. § 26 til Økokrim, jf. hvitvaskingsforskriften § 5-1.

Undersøkelsesplikten og rapportering av mistenkelige forhold, er omtalt i punkt 10 og 11 i hvitvaskingsrutinene. Vi har mottatt tre utfylte skjema for kunderegistrering/forsterkede kundetiltak. Master Online har ikke sendt noen MT-rapporter til Økokrim.

3.5.1 Lotteritilsynets vurdering

Se nærmere kommentarer under pkt. 3.4.1, vedrørende nærmere undersøkelser av mistenkelig transaksjoner og forsterkede kundetiltak. Vi tolker opplysningene vi har mottatt slik at dere ikke har gjennomført nærmere undersøkelser av mistenkelige transaksjoner.

Lotteritilsynet minner for øvrig om at terskelen for å gjennomføre undersøkelser og å rapportere til Økokrim er lav. Vi anbefaler at dere tar en gjennomgang av egen praksis knyttet til faktorer som utløser rapportering til Økokrim.

4. Oppsummering av resultat og videre oppfølging

Master Online har i all hovedsak fått på plass et tilfredsstillende system for å kunne sikre at selskapet overholder hvitvaskingsloven med tilhørende forskrift. Dette bidrar også til at risikoen for å bli misbrukt til hvitvasking og terrorfinansiering reduseres.

4.1 Avvik

Revisjonen har ikke avdekket noen avvik.

4.2 Merknader

Lotteritilsynet har under revisjonen kartlagt følgende forbedringsområder (merknader):

Merknad 1 - Risikovurderinger

Bingohallene Vågsbygd, Haugerud og Galleriet er alle vurdert til å ha moderat risiko for hvitvasking. I risikovurderingen av hver av hallene mangler trusler og sårbarheter som er særlig gjeldende for den enkelte hall. Da blir det også vanskelig å vite om de risikoreduserende tiltakene er hensiktsmessige eller om det er andre tiltak som bør settes inn. Ved utarbeidelse av disse risikovurderingene kan det være nyttig å ha med medarbeidere fra bingohallene. Se nærmere under punkt. 3.1.1

Merknad 2 - Rutiner

Master Online har utarbeidet et omfattende rutineverk, men vi mener det med fordel kan konkretiseres og gjøres lettere tilgjengelig for medarbeiderne i bingohallene. Dette kan for eksempel gjøres ved å utarbeide noen enkeltrutiner, arbeidsinstrukser og/eller sjekklister. Dette vil i større grad sikre at de ansatte vet hva de konkret skal gjøre og sikre etterlevelse av rutinene. Se nærmere under punkt 3.2.1.

Merknad 3 – Opplæring

Lotteritilsynet anbefaler at dere utarbeider en opplæringsplan som viser når opplæring skal gis, til hvem og hva opplæringen skal inneholde. Det fremgår av deres hvitvaskingsrutine pkt. 13 at det skal foreligge opplæringsplan. Se nærmere under punkt 3.3.1.

Merknad 4 – Kundetiltak og undersøkelse av mistenkelige transaksjoner

Vi anbefaler at sikrer at dere har kontroll på når det skal iverksettes forsterkede kundetiltak og når det er grunnlag for å gjennomføre undersøkelser av mistenkelige forhold. Basert på innsendt dokumentasjon er vi usikker på om dette er klart. Dere bør også gjennomgå egen praksis for å sikre at denne er i tråd med gjeldende rutine.

Uansett bør dere gjennomgå egen praksis for når det skal gjennomføres nærmere undersøkelser for å bekrefte eller avkrefte mistenkelige forhold, og eventuelt rapporteres til Økokrim.

Se nærmere under punkt 3.4.1 og 3.5.1.

Vi ber om å få tilbakemelding på hvordan dere vil følge opp merknadene. Frist for tilbakemelding er **28. april 2023**.